

Аляксей Карпюк

Упершыню бліжэй з лаўрэатам Літаратурнай прэміі Саюза пісьменнікаў Беларусі імя Івана Мележа, заслужаным работнікам культуры Беларусі, пісьменнікам Аляксем Карпюком я пазнаёміўся 15 траўня 1987 года ў Слоніме. Тады ён узначальваў Гродзенскае абласное аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі і з групай гродзенскіх літаратараў прыехаў у горад над Шчарай віншаваць з 75-годдзем старэйшага заходнебеларускага паэта Анатоля Іверса. Вечарына адбылася ў раённым доме культуры. Я яе веў і неяк трохі хваляваўся. Учарашні студэнт і раптам такая адказная місія. Перад пачаткам вечарыны Аляксей Нічыпаравіч кажа:

— Не хвалойся, Сяргей, вядзі сябе спакойна і проста. Тут няма перад кім хвалявацца...

Хвалявацца было перад кім: прыехалі пісьменнікі з Мінска, Гродна і іншых гарадоў і мястэчкаў. Аляксей Карпюк сеў побач са мною і сяды-тады гаварыў вясёлыя рэплікі. Відаць, каб падтрымаць мяне. Пасля я даў яму слова. Ён выступаў цікава, проста і з гумарам, амаль так, як заўсёды выступае Янка Брыль. Яны нечым падобныя. Аляксей Карпюк падараваў тады Анатолю Іверсу прыгожы і дарагі партфель.

Ішоў час, сяды-тады я яму званіў, пісаў. Ён абяцаў мне дапамагчы выдаць асобным зборнікам вершы слоніміскіх літаратараў. На вялікі жаль, наша задумка засталася нерэалізаванай. Праз пяць гадоў пасля нашай першай сустрэчы Аляксея Карпюка не стала: 14 ліпеня 1992 года. І нешта адразу страцілася, згубілася на літаратурнай ніве Гродзеншчыны. І сёння часам нам не хапае Аляксея Карпюка — мужага, смелага, разважлівага і таленавітага чалавека.

Нарадзіўся Аляксей Карпюк 14 красавіка 1920 года на Беласточчыне ў вёсцы Страшава ў сялянскай сям'і. Скончыўшы ў 1934 годзе мясцовую сямігодку, вучыўся ў польскай гімназіі ў Вільні. У 1939 годзе ён паступіў у Навагрудскае педвучылішча. „Было нас пяць хлопцаў з Наднямоння, з-пад Налібоцкай пушчы і адзін Карпюк з-пад Беластока, — успамінае ва ўступным слове да двухтомніка А. Карпюка (Мінск 1991) Уладзімір Калеснік. — Мы прывозілі „сідары“ ледзь не кожны тыдзень, а Карпюк разы два на год, пасля зімовых і летніх канікулаў, затое валок гару смакаты: цэлага кумпяка, паляндвіцу, каўбасы, пару апольцаў сала таўшчынёю на ўсе пяць пальцаў”.

У гады вайны Аляксей Карпюк пайшоў у партызаны, а ў час выканання дыверсій на чыгунцы каля Ваўкавыска трапіў у палон. Спачатку яго трымалі ў Беластоцкай турме, а пасля ў лагеры

Штутгаф (Прусія). У 1943 годзе ён уцякае з лагера, арганізоўвае партызанскі атрад і становіцца яго камандзірам. Праз пэўны час разам з дзейнічаючай арміяй прымае ўдзел у вызваленні Варшавы, Познані, штурмуе Берлін.

Пасля вайны Аляксей Карпюк паступае на факультэт замежных моў Гродзенскага педінстытута. Студэнтам ён пачынае пісаць прозу. У часопісе „Полымя” ў 1953 годзе студэнт Карпюк дэбютуе апавесцю „У адным інстытуце”. А праз пяць гадоў выдае сваю першую кнігу апавяданняў і апавесцей „Дзве сасы”.

Працоўная дзейнасць пісьменніка была даволі разнастайнай і нялёгкай. Працаваў загадчыкам райана ў м. Сапоцкіна, дырэктарам школы на Ваўкавышчыне, у Гродзенскім педінстытуце, у рэдакцыях газет, загадчыкам агенцтва „Інтурыст” у Гродне, дырэктарам Музея атэізму і гісторыі рэлігіі, а з 1978 года ўзначальваў Гродзенскае аддзяленне Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Дзе б не працаваў Аляксей Карпюк, заўсёды пісаў. „Пісанне стала маім лёсам. Я знайшоў спосаб, як найбольш быць карысным людзям. Я спазнаў шчасце, я ведаю, як мне жыць!”, — гаварыў у сваёй аўтабіяграфіі „Мая Джамалунгма” пісьменнік.

Жылося яму нялёгка. Ён быў адкрытым і смелым, а чыноўнікі і камуністы не любілі тады такіх. Аляксей Карпюк на V З'ездзе пісьменнікаў Беларусі ў Мінску, які адбыўся 13 мая 1966 года, адкрыта выступаў па тых праблемах, якія набалелі, якія хвалявалі пісьменніка. У сваім выступленні ён абараніў гонар беларускага творцы, а таксама Анатоля Іверса і Васіля Быкава за наезды з боку мясцовых чыноўнікаў і КДБ.

Ёсць у Аляксея Карпюка аўтабіяграфічны нарыс „Мая Джамалунгма”. Пра гэты выдатны твор пісала нават газета „Бацькаўшчына”, якая выдавалася ў Мюнхене.

Але, бадай, самым знаным і папулярным творам Аляксея Карпюка застаецца апавесць „Данута”, якая перакладзена на многія мовы свету. Зянон Пазыняк назваў „Дануту” Аляксея Карпюка сваёй любімай апавесцю. Калі сумна мне — перачытваю і я „Дануту”, адключаюся ад сённяшніх нялёгкіх праблем і вяртаюся ў Вільню, у нашу беларускую сталіцу, дзе жыла прыгожая і шчырая Данута. Найвыдатнейшы твор!

Пакінуў пасля сябе нашчадкам Аляксей Карпюк і раман „Карані”, апавесці, казкі, а таксама нарысы, прысвечаныя роднай Гродзеншчыне і яе людзям.

На вялікі жаль, беларусы яшчэ не ўсвядомілі, які таленавіты і цікавы празаік жыў на нашай зямлі. Таму творчасць нашага земляка яшчэ цалкам не дайшла да іх, а тым больш яна застаецца амаль незаўважанай крытыкамі і даследчыкамі.

Сяргей ЧЫГРЫН

Аляксей Карпюк на сустрэчы са школьнай моладдзю.

Ад сэрца да сэрца

Вялікую духоўнасць паказаў Брацкі хор Кіева-Пячэрскай лаўры.

[1 *працяг*]

— Лаўрэаты з Мінска і Кіева, якія выступілі ў ліку прафесійных хораў, паказалі ўвесь дыяпазон дынамікі, вельмі добрае, зладжанае гучанне галасоў і выканалі цікавыя творы царкоўнай музыкі. У сваім выступленні выявілі яны больш малітоўнасці за Рускі дзяржаўны акадэмічны хор імя А. В. Свешнікава з Масквы (выступаў як госьць), які больш ставіў на канцэртнасць і артызм, — сказаў член конкурснай камісіі, выкладчык Гайнаўскай школы псаломшчыкаў Ірыней Лаўрашук. — Слухаючы выканаўцаў можна задумацца, у якім напрамку развіваецца выкананне царкоўнай музыкі. Ці, шукаючы эфектнасці і моцных уражанняў, не адыходзім задалёка ад малітоўнасці, якая патрабуе спакою і задумы?

— Людзі ў нас мяняюцца, маладняк пайшоў, а ўзровень трымаем той жа, што

і раней, добры. Выконваем царкоўную музыку рускіх, польскіх, украінскіх і балгарскіх кампазітараў, але будзем папайняць рэпертуар творами беларускіх музыкаў, хаця б Андрэя Бандарэнкі з Гродна. У царкве гучна не спяваем, бо тады не будзе малітвы, — сказаў Віктар Роўда — дырыжор Дзяржаўнага хору радыё і тэлебачання Беларусі. — Мой бацька быў святаром, я закончыў перад вайною духоўную семінарыю ў Вільні і зараз стараюся перадаць сваім харыстам, якія шмат гадоў жылі пад камунізмам, малітоўнасць царкоўнага спеву.

У час гала-канцэрта, які 3 чэрвеня прайшоў у саборы, выступілі пераможцы сёлетняга фестывалю, а слухалі іх, між іншым, дыпламаты многіх краін. Сярод публікі былі таксама палітыкі і самаўрадаўцы Падляшша.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Удала выступіў дзявочы хор „Раніца” з Мінска.

Беларускі вечар

У чацвер, 31 мая, Цэнтр праваслаўнай культуры ў Беластоку і Царкоўнае брацтва Трох Свяціцелей сарганізавалі для жыхароў горада беларускі вечар. У мерапрыемстве ўдзельнічалі дзіцячы хор „Лісічкі” з Ласінкі, Віктар Швед і Дарафей Фіёнік.

Вечар пачаўся з выступлення „Лісічак”, якія праспявалі царкоўныя песні: „Магутны Божа”, „Мученица”, „Колокол вечерний” і „На реках вавилонских”.

Выступленне Віктара Шведа пачалося з маленькага ўступу. Аўтар раскажаў пра свой жыццёвы шлях, родную вёску, вучобу ў Варшаве і вяртанне ў Беласток. Згадаў паэт і сваю малую дачку, якой прысвечаны многія з яго твораў. Паэт прачытаў пад 20 вершаў, у тым ліку некалькі рэлігійных („Ікона”, „Хрыстос уваскрос”, „Спас”, „Як жыць без

веры, без надзеі”). Паэт пазнаёміў публіку з прыродаапісальнымі і дзіцячымі вершамі, а таксама з творами, якія датычаць жыцця на Падляшшы.

У спатканні ўдзельнічаў бард з Бельска-Падляскага Дарафей Фіёнік. Цёплым голасам, цудоўнай іграй на гітары ўвёў ён слухачоў у задуменны настрой. У яго рэпертуары былі песні „Пра Залешаны”, „Дзве таполі”, „Калі загіне сон”, „Так далёка”. Бард спяваў таксама песні на словы Надзеі Артымовіч і Янкі Купалы.

Спатканне завяршылася паўторным выступленнем дзіцячага хору. Апрача песень, выконваных усім калектывам („Ой ляцелі гусі з броду”, „Зацвіла ў лузі лаза”, „Ой ляцела зязюленька”), дзеці выступалі ў дуэтах. Паўліна Пашко і Беата Мінько заспявалі песню „Цвіце церань”, а Магдаліна Дудзіч з Беатай Мінько — „Ой пайду я лугам”.

Паўліна ШАФРАН